

N:o 176.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1909, kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning af väckt motion, om statsbidrag till
aflöningen af bibliotekarien vid skandinaviska afdelningen
af Sainte-Geneviève-biblioteket i Paris.*

(2 U. A.)

I en af herr *F. Berg* i Stockholm m. fl. inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 148, som öfverlämnats till statsutskottets förberedande behandling, har föreslagits, att Riksdagen måtte på extra stat för 1910 anvisa ett belopp af 1,600 kronor som bidrag till aflöning för 1909 och 1910 af bibliotekarien vid skandinaviska afdelningen af Sainte Geneviève-biblioteket i Paris.

Till stöd för framställningen hafva motionärerna anført följande:

»I en motion vid 1908 års riksdag (n:o 122) tilläto vi undertecknade oss att hemställa om ett anslag på 1,600 kronor som bidrag till aflöning för de två åren 1908 och 1909 af bibliotekarien vid skandinaviska afdelningen af Sainte-Geneviève-biblioteket i Paris.

Vi framhöllo då betydelsen för vårt land att vara andlig hufvuddelägare i ett i Paris förlagdt omfattande bibliotek med vetenskaplig karaktär. Utländska forskare få här nödiga upplysningar om nordiska för-

hållanden, och de många skandinaver, som äro bosatta eller studera i Paris, få genom biblioteket en värdefull möjlighet att behålla kännning med hemlandets lif och litteratur.

Vi erinrade vidare, att de franska myndigheterna med särskild välvilja omhuldat denna institution, som dock främst tjänar nordiska intressen, upplåtit lokaler och anslagit för där anställda franska bibliotekstjänstemän m. m. en årsbudget på c:a 8,000 francs. Äfven katalogen — som just nu är färdigtryckt — har bekostats med franska medel. Uppenbarligen har dock för upprättandet och fullföljandet af densamma fordrats biträde af lämplig person från något af de nordiska länderna, och likaledes behöfves en sådan för att gå besökande landsmän och utländska forskare till handa. De franska vederbörande torde också ha förutsatt, att en sådan outhärlig tjänsteman skulle finnas och att han, då fransk lag hindrar aflöning af utlänning, skulle ersättas för sitt arbete genom bidrag från de af biblioteket intresserade nordiska länderna. Sådant bidrag hade också 1903—05 utgått från åttonde hufvudtitelns besparingar till en ung norsk skriftställare, men sedan denne 1906 efterträddes af en svensk man, fil. kand. Fr. Palmér, hvilken med utmärkta vitsord från de franska biblioteksmännen uppehållit tjänsten, har intet bidrag från svenska statens sida vidare lämnats.

Under debatten om denna sak i Andra Kammaren (se prot. 26 mars 1908, sid. 106 o. f.) redogjorde undertecknad Berg för anledningen hvarför Kungl. Maj:t 1906 på hans egen föredragning icke funnit skäl bevilja det då begärda arfvodet, men att dessa skäl sedan förlorat sin giltighet, så att han just därför känt det snart sagdt som en plikt att vara med om frambärandet af motionen. Det enda, som nu kan mot den nuvarande innehafvaren af platsen andragas, är något saken absolut ovidkommande, nämligen hans privata politiska skriftställereri, medan det däremot är en nationens hederssak gentemot utlandet att stödja denna starka utpost för svensk odling i en af världskulturens brännpunkter. Mot detta anfördes af dåvarande vice talmannen egentligen endast, att herr Palmérs 1905 framförda politiska åsikter gjorde det för honom motbjudande att rösta för bifall. Häremot vitsordade undertecknad Bonde, som nyligen besökt biblioteker, den stora uppgift detsamma hade att fylla samt manade att låta detta vara detta; och undertecknad Branting uppläste en liflig tillstyrkan för anslaget från bibliotekarien Wählin i Göteborg. Vid voteringen, som företogs framemot klockan $\frac{1}{2}$ 5 på morgonen, visade sig emellertid flertalet af de kvarvarande dela herr Pehrsons i Törneryd me-

ning, att befattningsinnehafvarens privata politiska åsikter i detta fall borde tillmätas en afgörande betydelse, ty det lilla anslaget föll med 73 röster mot 64.

I september 1908 ingick kand. Palmér, som alltjämt utan ersättning från svenska staten uppehåller tjänsten, till ecklesiastikministern med förnyad framställning i ärendet, då han ansåg sig vara i tillfälle att anföra ytterligare nya skäl. Han skrifver bland annat:

»Såsom nytillkomna skäl för svenskt statsanslag må anföras, att i denna stund samtliga de öfriga nordiska nationerna, Finland, Norge och Danmark, bidraga till aflöning af tjänstemannen i fråga. De betänkligheter, som i ett infordradt utlåtande uttalats mot att »Sverige skulle ensamt bland de nordiska länderna understödja en institution, hvaraf de öfriga i närvarande stund synas draga största gagnet», har alltså icke längre något *raison d'être*. Snarare kan man säga, att det må anses betänkligt att låta de öfriga fattigare nordiska länderna ensamma upprätthålla en institution, hvaraf Sverige drager största gagnet.

Att Sverige verkligen drager största gagnet af institutionen i fråga, därom kan icke mer än en mening råda. Här må blott pekas på det sakförhållandet, att af årets nytillkomna låntagare äro 36 % svenskar, medan danskar och norrmän tillsammans ej komma upp till 32 %. Likaledes är af den nytillkomna litteraturen öfver hälften svensk.» (Se bil.)

Denna ansökan remitterades från ecklesiastikdepartementet, för yttrandes afgifvande, till öfverbibliotekarien Dahlgren, men vid tiden för statsverkspropositionens uppgörande förelåg ännu icke något hans utlåtande, hvadan ärendet icke kunde af Kungl. Maj:t i detta sammanhang ånyo pröfvas.

Det synes visserligen icke uteslutet, att Kungl. Maj:t, med hänsyn till den ytterligare styrka framställningen vunnit genom att äfven Norge nu beslutat statsanslag och till de ytterligare intyg om väl vitsordad tjänstgöring, som nu föreligga, kan komma att, när herr Dahlgrens utlåtande inkommit, framlägga proposition i ämnet. Men då detta i alla fall är en förväntan, som af någon anledning kan bli gäckad, anse vi oss skyldiga att motionsvägen sörja för att Riksdagen under alla omständigheter blir satt i tillfälle att genom att bevilja detta lilla anslag afplana en skuld, hvars fortsatta ignorering ju längre tiden går synes oss bli alltmera genant för de svenska statsmakterna.

Vi tillåta oss slutligen att, till belysning af hur herr Palmérs tjänstgöring bedömes af hans franska förmän, anföra ett nytt intyg, afgifvet

den 15 januari 1909 af föreståndaren för Sainte-Geneviève-biblioteket Ch. Kohler, hvilket i öfversättning lyder:

Sainte-Geneviève-biblioteket.

Paris 15 januari 1909.

Undertecknad Ch. Kohler, administratör för Sainte-Geneviève-biblioteket, intygar, att herr F. Palmér, anställd vid nämnda biblioteks Fonds scandinave på grund af undervisningsministerns förordnande af 4 januari 1906, sedan tre år fullgjort en regelbunden tjänstgöring, som förbinder honom att nästan dagligen där närvara, och att han fyllt sina åligganden med ett nit och en kompetens, hvarmed vi äro fullt tillfreds.

Herr Palmérs arbete har bestått dels i att medarbeta vid realordnandet af biblioteket, öfversätta boktitlarna och läsa korrektur på den under tryckning varande katalogen, och dels att underlätta begagnandet af biblioteket för den publik, som besöker Fonds scandinave och som synes ha uppskattat hans kompetens och bibliografiska kunskaper. Dessutom har han genom sina hänvändelser till författare och förläggare utöfvat en synnerligen gynnsam inverkan på själfva innehållet af den skandinaviska boksamlingen, i det han lyckats för densamma af dem utverka talrika och betydande gåfvor.

Jag anser alltså, att herr Palmér är både genom sin lämplighet som fackman och genom de verkliga tjänster han gör icke blott biblioteket, utan äfven den svenska kolonien i Paris, fullständigt värd att erhålla det anslag, hvarom han gjort ansökan.

Ch. Kohler.

Administratör för Sainte-Geneviève-biblioteket.

Hvad till sist själfva summan beträffar, kunde visserligen goda skäl föreligga att vidhålla yrkandet på ersättning för det utförda arbetet från 1908 års början — det blir ändå två års arbete utan något statsunderstöd.»

*Bilaga.*Bibliothèque
Sainte-Geneviève

Paris, le 14 janvier 1909.

Fonds Scandinave.

Statistik för året 1908.

Månad	Antal besökare	Antal boklån	Antal utlånta volymer
Januari.....	141	63	183
Februari	154	64	169
Mars	130	59	169
April	122	41	115
Maj	170	63	179
Juni	90	34	122
Juli	62	22	83
15—30 September.....	35	18	67
Oktober	123	59	168
November.....	152	65	198
December.....	143	57	147
Summa	1,322	545	1,600

Af den 1 januari 1909 inskrifna låntagare voro:

Svenskar	179
Norrmän	136
Danskar	162
Isländare	6
Finnar	43
Fransmän	98
Öfriga nationer	33

Summa 657

Af under 1908 nyinskrifna låntagare voro:

Svenskar	40	procent
Danskar	18	»
Fransmän.....	13	»
Norrmän	12	»
Finnar.....	10	»
Isländare	3,5	»
Öfriga nationer	3,5	»

Nyttillkomna arbeten under 1908:

Cirka 2,000 volymer och häften, hvaraf öfver hälften svenska.

Paris den 14 januari 1909.

Frithiof Palmér.

Det i motionen omförmälda, af Kungl. Maj:t från öfverbibliotekarien vid kungl. biblioteket infordrade utlåtande angående filosofie kandidaten Palmérs under år 1908 gjorda förnyade ansökning om statsanslag för ifrågavarande ändamål har numera till Kungl. Maj:t inkommit och är af den lydelse, som den vid detta utlåtande bifogade bilaga A utvisar. Af detta yttrande framgår bland annat, att öfverbibliotekarien, efter tagen del af det af Palmér till styrkande af sin kompetens förebragta arbetsmaterial och af hvad Palmér i öfrigt anfört, ansett sig böra vitsorda ej mindre Palmérs kompetens till den ifrågavarande befattningen än äfven *dels* det stora gagn, som den skandinaviska afdelningen af Sainte-Geneviève-biblioteket bereder i Paris bosatta eller vistande svenskar, *dels ock* den afsevärda betydelse, som bör tillmätas afdelningen såsom representerande svensk litteratur och svensk vetenskaplig forskning samt att öfverbibliotekarien förty såsom sin mening uttalat att från ofvanberörda synpunkter anledning icke kunde finnas att vägra bifall till den gjorda ansökningen.

Jämväl Kungl. Maj:ts minister i Paris har i afgifvet yttrande tillstyrkt ansökningen.

Vid de sålunda upplysta förhållandena och på de af motionärerna i öfrigt anförda skäl, anser sig utskottet böra förorda motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för 1910 anvisa ett anslag af 1,600 kronor som bidrag till aflöning för 1909 och 1910 af bibliotekarien vid skandinaviska afdelningen af Sainte-Geneviève-biblioteket i Paris.

Stockholm den 10 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

af herrar *G. Billing*, *A. T. Odelberg*, *E. Fränckel*, grefve *P. O. L. Klingspor*, friherre *I. T. Gripenstedt*, grefve *C. O. Taube*, *G. Ödqvist* och *C. H. Wallentin*, hvilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Enligt hvad utskottet inhämtat, har filosofie kandidaten Palmérs i motionen omförmälda ansökning om statsanslag för ifrågavarande ändamål numera varit föremål för slutlig pröfning inom regeringen, utan att emelertid densamma ansetts böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Vid sådant förhållande anser sig utskottet icke kunna tillstyrka Riksdagen att i anledning af förevarande motion bevilja anslaget i fråga.

Utskottet får alltså hemställa,

att herr Bergs m. fl. ofvanberörda motion icke må af Riksdagen bifallas»;

af herrar *C. Persson* och *J. A. Sjö*.

Det skulle här antecknas att herrar *H. Andersson*, *F. Berg* och *A. Ekman* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. eklestiastikdepartementet.

Sedan herr statsrådet begärt mitt yttrande angående en förnyad ansökan af filosofie kandidaten Frithiof Palmér om beviljande af ett statsanslag såsom bidrag till aflöning af den skandinaviske bibliotekarien vid Sainte-Geneviève-biblioteket i Paris, torde jag under hänvisning till tvenne föregående utlåtanden i samma ärende af den 26 februari och 18 december 1906, nu böra inskränka mig dels till ett uttalande om sökandens kompetens till den ifrågavarande befattningen, dels till en framställning af det gagn, som den skandinaviska afdelningen af sagda bibliotek synes bereda i Paris bosatta eller vistande *svenskar*, samt af den betydelse, som kan tillmätas afdelningnn såsom representerande *svensk* litteratur och *svensk* vetenskaplig forskning.

Hvad först angår sökandens kompetens, så har han nu företett ett betyg angående vid Göteborgs högskola aflagd filosofie-kandidatexamen, som utvisar mycket fördelaktiga vitsord i moderna språk och litteraturhistoria, ämnen hvilka såsom förkunskaper för biblioteksverksamhet måste tillerkännas särskild betydelse. Vidare föreligger ett intyg från chefen för Sainte-Geneviève-biblioteket af den 25 september 1908, i hvilket jag särskildt fäst mig vid, att Palmér under sin treåriga anställning därstädes icke inskränkt sig till den lagstadgade tjänstgöringen, utan för fullgörandet af sina åligganden sett sig nödsakad att »nästan dagligen» vara närvarande i biblioteket. Viktigast för frågans bedömande är det prof på den tryckta katalogen, som blifvit ansökningen bilagdt. Palmér har i promemoria redogjort för denna katalogs tillkomst och gifvit en tillfredsställande förklaring i fråga om anledningen till de brister, som anförts beträffande förut tryckta delar af densamma, brister som jag för min del icke tillskrifvit honom; af mina föregående utlåtanden torde tydligt framgå, att den kritik jag underkastat katalogarbetet gällt den del därpå, som verkstälts af Palmérs företrädare och som ensamt varit för mig tillgänglig. Det nu framlagda tryckarket utmärker sig fördelaktigt framför de föregående. Jag har

icke funnit något af vikt att däremot anmärka, och de ofullkomligheter, som Palmér själf i sin promemoria påpekat, synas mig dels vara af ringa betydelse, dels ej kunna i arbeten af denna art helt och hållet undvikas.

Hvad angår det gagn, som Sverige och svenskar kunna draga af Sainte-Geneviève-bibliotekets skandinaviska afdelning, så vill jag ytterligare betona, hvad jag vid flera tillfällen uttalat, att det för vårt land måste anses synnerligen viktigt, att dess litteratur må vara rikhaltigt representerad i ett af världskulturens hufvudcentra, och detta ej blott för de svenskar, som därigenom sättas i tillfälle att underhålla sina andliga förbindelser med moderlandet, utan äfven för de utlänningar, som söka kunskap om Sverige och svenska förhållanden. Jag vidhåller likaledes, hvad jag förut yttrat, att det oundgängliga villkoret för att en svensk boksamling i Paris skall göra åsyftadt gagn är, att dess vårdare skall vara förtrogen med svenskt språk och äfven, såvidt förhållandena medgifva, med svensk litteratur och historia.

Af de statistiska uppgifter, som förut varit för mig tillgängliga, synes emellertid framgå, att svenskar mindre än danskar och norrmän begagnat sig af biblioteket i fråga. Af låntagare, inskrifna den 1 december 1905, utgjorde svenskar endast 18 procent mot norrmän 26 procent och danskar 29 procent. Häre synes sedermera en förändring ha inträdt: af de intill juni 1906 nytillkomna låntagare hafva svenskar utgjort 38 procent; statistiken för 1907 öfver de biblioteket besökande utvisar procenttalen: svenskar 3 %, fransmän 23, danskar 18, norrmän 11, finnar 4 och öfriga nationer 7; under första hälften af 1908 uppgick antalet besök till 807 (uppgift om fördelning efter nationer saknas) och antalet inskrifna låntagare till 616, hvaraf under året tillkommit 70, nämligen 25 svenskar, 16 danskar och isländare, 10 fransmän, 8 norrmän, 7 finnar och 4 af andra nationer. På grund af här meddelade siffror synes man ej kunna jäfva sökanden, då han yttrar: att Sverige verkligen drager största gagn af institutionen; därom kan icke mer än en mening råda.

Angående den plats, som svensk litteratur intager i bibliotekets samlingar, kan framhållas sökandens uppgift, att af under förra halfåret 1908 nytillkomna 1,250 volymer och häften öfver hälften eller 750 nummer voro svenska. Att den svenska litteraturen är den i samlingen öfvervägande framgår äfven af det bifogade katalogarket. Däri upptagna arbeten fördelas efter *språk* sålunda:

svenska	124
danska.....	83
norska	14
finska	8
andra språk	64

Summa 293

Bland de arbeten, som här räknats under rubriken »andra språk», förekommer ett ej ringa antal böcker, som äro tryckta i Sverige eller som tryckta utomlands behandla svenska ämnen.

På grund af hvad ofvan anförts, får jag såsom min mening uttala, att från de synpunkter, som af mig tagits i betraktande, anledning icke kan finnas att vägra bifall till den gjorda ansöknings.

Stockholm den 4 mars 1909.

E. W. Dahlgren.